

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar

2021-2030

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar miðar að því að efla lýðræðislega þátttöku borgarbúa og formgera enn frekar möguleika íbúa til þess að hafa áhrif á málefni sem þá varða. Forsenda fyrir farsælli ákvarðanatöku um borgarmálefni eru vandaðar upplýsingar, víðtæk þátttaka og samtal fulltrúa mismunandi sjónarmiða.

Tilgangur stefnunnar

Fyrir íbúa

- Að styðja við öfluga **lýðræðislega þátttöku** íbúa og greiða götu þeirra til þess að geta haft áhrif á nærsamfélag sitt, ákvarðanatöku og stjórnun sveitarfélagsins.

Fyrir kjörna fulltrúa

- Að styðja við kjörna fulltrúa í því að **þekkja óskir borgarbúa** hverju sinni, byggja ákvarðanir sínar á bestu mögulegu upplýsingum, svara fyrir teknar ákvarðanir og upplýsa um grundvöll þeirra. Stefnan styður kjörna fulltrúa í því að velja með hvaða hætti og á hvaða tímapunkti þeir stunda samráð í stefnumarkandi málum.

Fyrir stjórnsýslu

- Að gera stjórnsýslu Reykjavíkurborgar betur kleift að **sinna, undirbúa og framkvæma** samráð í samvinnu við kjörna fulltrúa og íbúa. Stefnan styður við vandaða stjórnsýslu og stuðlar að góðu samstarfi íbúa, kjörinna fulltrúa og þjónustukerfis borgarinnar.

Virkt samspil ofangreindra þátta er lykill að farsælli útkomu í lýðræðislegri borg.

Af hverju og hvernig?

Reykjavíkurborg er stjórnað í samræmi við gildandi lög og reglur um rekstur sveitarfélaga. Samráð við íbúa og réttur þeirra til áhrifa á stjórn sveitarfélags er áskilinn í sveitarstjórnarlögum.

Þar kemur fram að sveitarfélög skuli almennt leitast við að tryggja íbúum sveitarfélagsins og þeim sem njóta þjónustu þess möguleika til að taka þátt í og hafa áhrif á stjórn sveitarfélagsins og undirbúning stefnumótunar.

Með lýðræðisstefnu þessari tekur Reykjavíkurborg fleiri skref og gengur lengra í þá átt að gefa íbúum tækifæri til þess að hafa áhrif á sitt nærsamfélag.

Ákvæði um samráð er að auki að finna í hinum ýmsu lögum og reglum í íslensku samfélagi og má þar helst nefna:

- Í lögum um leik-, grunn- og framhaldsskóla eru ákvæði um samráð við foreldra og nemendur og um samráð innan viðkomandi skólasamfélags í skólaráðum og skólanefndum sveitarfélaga.
- Í æskulýðslögum er að finna ákvæði um að sveitarstjórnir skuli hlutast til um að stofnuð séu ungmennaráð sem hafi það hlutverk að vera sveitarstjórnnum til ráðgjafar í málefnum ungs fólks í sveitarfélaginu.
- Í lögum um málefni aldraðra er að finna ákvæði um að í hverju sveitarfélagi skuli starfa öldungaráð.
- Í lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga er kveðið á um að samráð skuli haft við notendur félagsþjónustunnar og þannig verði þeir virkir þátttakendur í undirbúningi ákvarðana og stefnumörkunar.
- Í skipulagslögum eru gerðar ríkar kröfur um samráð við íbúa, notendur og hagsmunaaðila við gerð skipulagsáætlana.

Reykjavíkurborg leggur metnað í að sinna lögbundnu samráði með sem allra bestum hætti og hefur fundið því farveg á hverju málasviði eins og við á hverju sinni í samstarfi við viðeigandi hagsmunaaðila.

Sú stefna sem hér er sett fram gerir ráð fyrir að Reykjavíkurborg uppfylli öll ákvæði laga og reglna um samráð og leitist við að formgera það fyrirkomulag enn frekar og setja í samhengi til þess að styðja við lýðræðisleg vinnubrögð innan marka laganna og umfram lögbundnar kröfur.

Helstu leiðir fyrir borgarbúa til þess að eiga í samskiptum við borgina

Reykjavíkurborg hefur byggt upp ýmsar leiðir til þess að eiga samtál og samráð við íbúa og aðra hagsmunaaðila í helstu málum. Hér að neðan er vísað til helstu leiða sem færar eru. Annars vegar eru almennar leiðir sem standa öllum borgarbúum opnar og hins vegar sértækari leiðir fyrir hagaðila málaflokka.

Almennar leiðir sem eru öllum opnar:

- **Ábendingavefur Reykjavíkurborgar.** Á heimasíðu Reykjavíkurborgar er ábendingavefur þar sem íbúar geta sent ábendingu um hvað sem er. Hvort sem það er eitthvað sem þarf að laga, eitthvað sem mætti betur fara í þjónustu borgarinnar eða annað sem íbúar vilja koma á framfæri. Ábendingavefurinn er alltaf opinn.
- **Betri Reykjavík** er samráðsvefur Reykjavíkurborgar. Vefurinn er notaður til þess að kalla eftir hugmyndum, afstöðu og álitum borgarbúa við hin ýmsu verkefni sem verið er að vinna hverju sinni, ekki síst varðandi stefnumótun.
- **Hverfið mitt** er samráðsverkefni íbúa og stjórnsýslu borgarinnar. Þar gefst íbúum kostur á að hafa áhrif á sitt nánasta umhverfi með því að senda inn hugmyndir að nýjum og smærri verkefnum í öllum hverfum Reykjavíkurborgar sem síðan er kosið um í rafrænni íbúakosningu. Hugmyndasöfnun og kosning í kjölfarið fer fram annað hvert ár.
- **HverfisSKIPULAG Reykjavíkurborgar** er gerð deiliskipulags fyrir gróin hverfi í heild sinni sem gerir þau vistvænni og sjálfbærari og þróar byggðina í takt við breyttar áherslur í samfélaginu. Áhersla er lögð á að færa mótun borgarumhverfisins nær íbúum með auknu gagnsæi og virku samráði.
- **Íbúaráð.** Í Reykjavík eru starfandi íbúaráð í öllum hverfum borgarinnar. Hlutverk íbúaráða er að styrkja tengingu og stytta boðleiðir milli íbúa og stjórnsýslu borgarinnar, stuðla að aukinni upplýsingagjöf til íbúa, styrkja möguleika þeirra til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og vekja athygli á áskorunum innan hverfisins. Íbúaráð eru skipuð sex fulltrúum. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa, einn fulltrúi er skipaður af íbúasamtökum hverfisins, einn fulltrúi er skipaður af foreldrafélögum hverfisins og einn fulltrúi er valinn með slembivali úr hópi íbúa hverfisins. Íbúaráðin funda að jafnaði einu sinni í mánuði yfir vetrartíman og eru fundirnir öllum opnir.
- **Þjónustuver Reykjavíkurborgar** er opið alla virka daga milli kl. 8:30-16:00. Í þjónustuverinu eru veittar upplýsingar um starfsemi og þjónustu Reykjavíkurborgar. Þjónustan er veitt í gegnum síma 411-1111, vefspjall á heimasíðu Reykjavíkurborgar www.reykjavik.is, tölvupóst upplýsingar@reykjavik.is og í þjónustuveri, Borgartúni 12-14.

Sértækar leiðir þar sem fram fer samráð við hagaðila málaflokka:

- **Aðgengis- og samráðsnefnd í málefnum fatlaðs fólks.** Verksvið hennar er að vera borgarstjórn, og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni fatlaðs fólks. Aðgengis- og samráðsnefnd Reykjavíkurborgar í málefnum fatlaðs fólks er skipuð níu fulltrúum og jafnmörgum til vara. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa, Öryrkjabandalag Íslands tilnefnir þrjá fulltrúa, Landssamtökin Þroskahjálpi tilnefna tvo fulltrúa og NPA miðstöðin tilnefnir einn fulltrúa.
- **Fjölmenningarráð.** Verksvið þess er að vera borgarstjórn og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni borgarbúa sem eru af erlendum uppruna og hafa annað móðurmál en íslensku. Fjölmenningarráð er skipað fimm fulltrúum. Borgarstjórn tilnefnir tvo fulltrúa og kýs formann ráðsins. Samtök kvenna af erlendum uppruna W.O.M.E.N., Móðurmál, samtök um tvítyngi og Starfsmannafélag Reykjavíkurborgar skipa einn fulltrúa hvert.
- **Ofbeldisvarnarnefnd.** Ofbeldisvarnarnefnd Reykjavíkurborgar starfar í umboði borgarráðs og skal vera borgarstjórn og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um aðgerðir og viðbrögð við ofbeldi í samfélaginu. Nefndin skal stuðla að hvers konar upplýsingagjöf og samstarfi Reykjavíkurborgar við hagsmunasamtök, móta stefnu og gera tillögur til borgarráðs sem varða verksvið þess. Ofbeldisvarnarnefnd er vettvangur samráðs borgarfulltrúa, sérfræðinga og framkvæmdaraðila á sviði ofbeldisvarna og er virkur þátttakandi í allri stefnumörkun málaflokksins. Nefndin er skipuð 7 fulltrúum. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa, Lögreglustjórn á höfuðborgarsvæðinu tilnefnir einn fulltrúa, Stígamót tilnefna einn fulltrúa, Samtök um kvennaathvarf tilnefna einn fulltrúa og Embætti landlæknis tilnefnir einn fulltrúa.
- **Skólaráð.** Í lögum um grunnskóla segir að við grunnskóla skuli starfa skólaráð. Hlutverk skólaráða er að vera samráðsvettvangur skólastjóra og skólasamfélags um skóla- og frístundastarf í viðkomandi skóla. Sæti í skólaráði eiga fulltrúar kennara og annars starfsfólks, auk fulltrúa nemenda, foreldra og grenndarsamfélagsins. Skólastjóri stýrir starfi skólaráðs.
- **Ungmennaráð, Reykjavíkurráð ungmenna og nemendafélög grunnskólanna.** Í æskulýðslögum er fjallað um að sveitarfélög hafi starfandi æskulýðsnefndir eða sambærilegar nefndir samkvæmt ákvörðun sveitarstjórnar. Sex ungmennaráð eru að störfum í Reykjavíkurborg. Ungmennaráðin hafa með sér samráðs- og samstarfsvettvang; Reykjavíkurráð ungmenna. Tveir til fjórir fulltrúar hvers ungmennaráðs eiga sæti í Reykjavíkurráði ungmenna. Reykjavíkurráðið tilnefnir áheyrnarfulltrúa sem sitja alla fundi skóla- og frístundaráðs. Ungmennaráð hafa það hlutverk að vera sveitarstjórnnum til ráðgjafar í málefnum ungs fólks í sveitarfélaginu og gefur unglingum tækifæri til að láta í sér heyra og vinna að málefnum ungs fólks. Reykjavíkurráð ungmenna fundar árlega með borgarstjórn Reykjavíkur. Nemendur grunnskóla velja fulltrúa í nemendafélög sem svo velja sér fulltrúa í skólaráð og ungmennaráð.

- **Öldungaráð.** Öldungaráð Reykjavíkurborgar starfar í umboði borgarráðs. Öldungaráð Reykjavíkurborgar fer með verkefni samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga þar sem fjallað er um þjónustu við aldraða og framkvæmd og þróun öldrunarmála. Öldungaráðið fer einnig með verkefni samkvæmt ákvæðum laga um málefni aldraðra. Verksvið ráðsins er að vera borgarstjórn, nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni borgarbúa sem eru 67 ára og eldri. Öldungaráðið er skipað níu fulltrúum. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa í ráðið, Félag eldri borgara tilnefnir þrjá fulltrúa, Samtök aldraðra tilnefna einn fulltrúa, Korpúlfar, samtök eldri borgara í Grafarvogi tilnefnir einn fulltrúa, auk þess sem Heilsugæsla höfuðborgarsvæðisins tilnefnir einn fulltrúa.

DRÖG

Framtíðarsýn

Reykjavíkurborg skuldbindur sig til þess að styrkja lýðræði í Reykjavíkurborg, **styðja við og stunda** lýðræðisleg vinnubrögð og **greiða götu íbúa** til þess að geta haft áhrif á málefni borgarinnar.

Leiðarljós stefnunnar eru sjö og þau eru eftirfarandi:

- Að **virka** alla borgarbúa til þátttöku í stefnumótun og ákvarðanatöku.
- Að leggja grunn að **nýjungum** sem geta eflt lýðræði í borginni til framtíðar.
- Að **auka traust** á stjórnsýslu borgarinnar með skýrum og gegnsæjum vinnubrögðum.
- Að **efla gæði** í ákvarðanatöku með því að fá fram og taka tillit til mismunandi sjónarhorna og hagsmuna.
- Að **mæta fólki** þar sem það er með því að tryggja aðgengi ólíkra hópa að lýðræðislegri þátttöku.
- Að ætíð sé metið við **stærri ákvarðanir** hvaða viðeigandi samráðsferli geti stutt við góða ákvarðanatöku.
- Að **öll stefnumótun** fari í gegnum viðeigandi samráðsferli á öllum stigum.

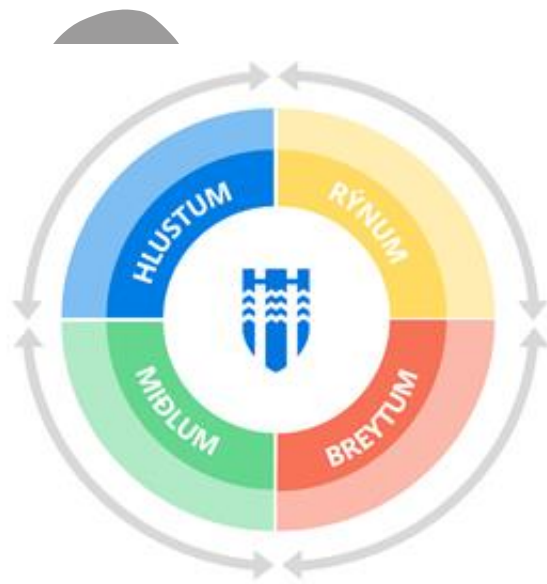
Meginmarkmið

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar skiptist í fjögur meginmarkmið. Hvert og eitt þeirra á að stuðla að umbótum og jákvæðum breytingum til þess að leiðarljós stefnunnar verði að veruleika.

Meginmarkmiðin lýsa einnig hringrás Lýðræðislegra vinnubragða hjá Reykjavíkurborg. Á grunni hvers meginmarkmiðs eru settar áherslur sem kynntar eru í næsta kafla.

Meginmarkmiðin eru eftirfarandi:

- 1.** Við **hlustum** á raddir borgarbúa í gegnum fjölbreyttar leiðir.
- 2.** Við **rýnum** í skoðanir borgarbúa með hliðsjón af samtali aðila með mismunandi sjónarmið.
- 3.** Við **breytum** þar sem við á með tilliti til rökstuddra sjónarmiða sem auka gæði ákvarðana.
- 4.** Við **miðlum** aðgengilegum upplýsingum til borgarbúa á öllum stigum samráðs og þegar ákvörðun liggur fyrir.

Áherslur

Eftirfarandi áherslur lýsa nánar þeim sjónarmiðum sem koma fram í meginmarkmiðum. Á grunni þeirra eru mótuð mælanleg markmið og aðgerðir.

Hlustum

1. **Starfrækja skilvirkar leiðir** fyrir borgarbúa til að hafa áhrif á ákvarðanir.
2. **Tryggja aðgengi** svo að allir hópar samfélagsins hafi jöfn tækifæri til aðkomu að ákvarðanatöku.
3. **Auka vitund borgarbúa** um ólíkar leiðir sem í boði eru til að koma sjónarmiðum sínum áleiðis.
4. **Skýra mismunandi stig þátttöku**, upplýsa um feril ákvarðanatöku og skapa þannig raunhæfar væntingar.

Rýnum

5. **Fjalla um ólík sjónarmið** og efla færni borgarinnar til að nýta niðurstöður samráðs inn í ákvarðanatökufarla þar sem það á við.
6. **Iðka sáttamiðlun** og leitast við að komast að niðurstöðum sem stuðla að sem mestri sátt.
7. **Nýta þekkingu fagfólks** við umbætur á ferlum, vinnslu mála og byggja ákvarðanatöku á gögnum og þekkingu.
8. **Meta árangur** samráðsferla með reglubundnum hætti og draga af þeim lærdóm.

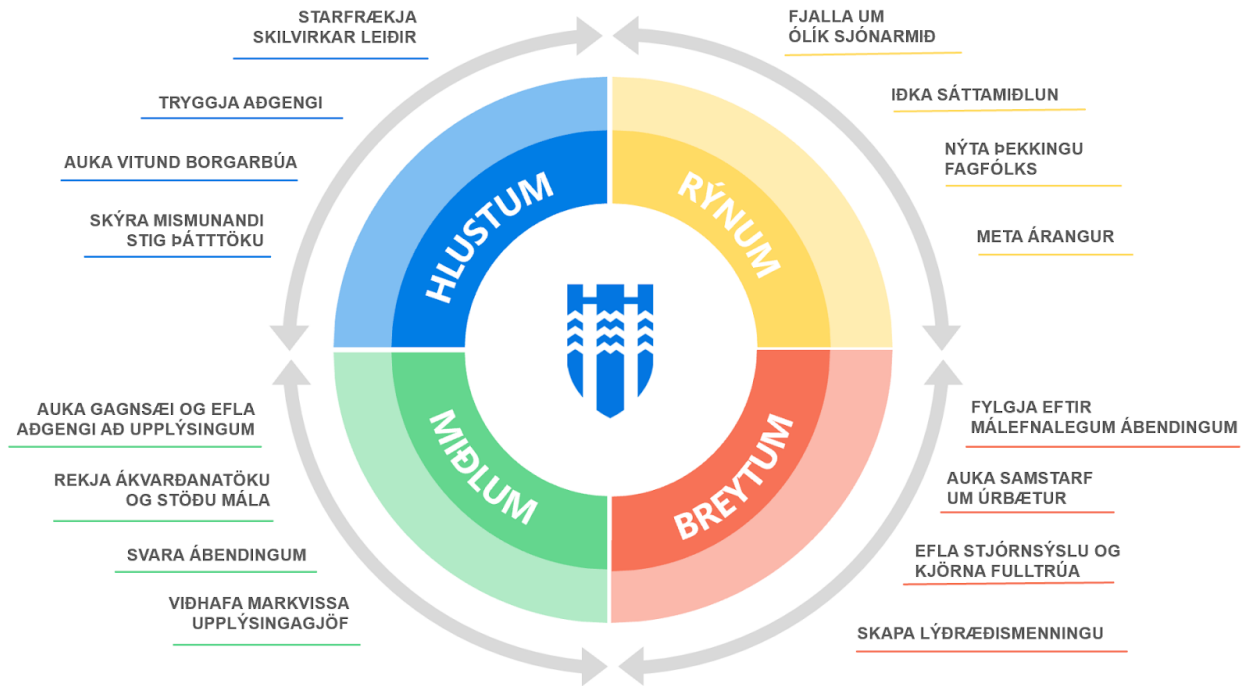
Breytum

9. **Fylgja eftir málefnalegum ábendingum** sem gætu haft jákvæð áhrif á framgang verkefna á vegum borgarinnar.
10. **Auka samstarf um úrbætur** í þjónustu við borgarbúa þvert á svið borgarinnar.
11. **Efla stjórnslu og kjörna fulltrúa** í því að byggja vinnu sína á lýðræðislegum vinnubrögðum.
12. **Skapa lýðræðismenningu** þvert á starfsemi borgarinnar með vitund um gagnsemi lýðræðis og samráðs.

Miðlum

13. **Auka gagnsæi og efla aðgengi að upplýsingum** innan borgarkerfisins og stuðla að auknu trausti á stjórnslu borgarinnar.
14. **Rekja ákvarðanatöku og stöðu mála** og veita innsýn í hvernig borgarkerfið virkar.
15. **Svara ábendingum** sem berast í samráðsferlum og upplýsa um röksemdir að baki niðurstöðu.
16. **Viðhafa markvissa upplýsingagjöf** og stuðla þannig að almennri sátt um ákvarðanir.

Yfirlit yfir áherslur stefnunnar

Ábyrgð og framfylgd stefnu

Mannréttinda-, nýsköpunar og lýðræðisráð ber ábyrgð á lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar. Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa vinnur að markmiðum þeim sem koma fram í stefnunni og gegnir leiðbeinandi hlutverki. Skrifstofan heldur utan um aðgerðaráætlun stefnunnar og fylgir henni eftir, í samstarfi við svið og skrifstofur borgarinnar. Á skrifstofunni starfar sérfræðingur í lýðræðismálum sem sinnir daglegum verkefnum er tengjast stefnunni, sinnir fræðslu henni tengdri og er kjörnum fulltrúum og stjórnsýslunni til ráðgjafar.